Göran Värmby är tillbaka med reserapporter

Författaren arbetar med miljö- och energifrågor inom privat och offentlig sektor och återkommer nu med ett antal reserapporter.

Foto: Göran Värmby

Irland – den gröna ön

Visste du att Dublin, huvudstaden på Irland, grundades av norska vikingar år 841. Redan när jag fick turistkartan på Vandrarhemmet Jacobs Inn noterade jag att en stor del av centrala Dublin kallas för "Viking and Medieval Area". De enda städerna – 5 stycken – år 1014 på hela Irland då med ca 500 000 invånare, var de som grundades av vikingar.

På den tiden fanns inga egentliga nationer eller länder. Vikingar – det var helt enkelt nordbor, handelsmän och bönder som ville söka sig bättre utkomstmöjligheter genom erövring av nya områden, plundring och handel.

Vikingar

"Svenska" vikingar gav sig i huvudsak av till Baltikum, Östeuropa och Ryssland, "danska" till Normandie och östra England och "norska" västerut, bland annat till just Irland men även till Skottland, Island, Grönland och till och med New Foundland i Nordamerika.

Vikingamuseum

När jag går runt på Dublinia – ett museum om Vikinga- och medeltiden i Dublin – får jag många intressanta upplysningar. Design och konstruktion av vikingaskeppen var hightech under denna tid. De var snabba, lätta, krävde inga hamnar, kunde förflyttas på land mellan floder och var försedda med åror för att kunna ta sig fram även utan vind. Vikingarna kunde segla ca 20 mil non-stop över öppet hav på 24 timmar. Vikingarna – de flesta var farmare/bönder som ville försöka få ett rikare liv – var fruktade av alla folkslag som skoningslösa djärva krigare utan någon som helst fruktan för faror. De ansågs till och med självmordsbenägna, vilket stämde väl med deras tro på att genom död i strid kunna få komma till as-gudarnas bostad och hem Valhall. Denna IS-islamist-liknande inställning beskrivs i många av dikterna och sagorna från denna tid. Ett intressant faktum med tanke på debatten om IS, islamister och terrorattacker i dagens samhälle. Där dagens terrorister befinner sig – där var vi skandinaver för ca 1100 år sedan. Skönt att det skett en utveckling åt rätt håll.

Vikingatiden – som hade stor betydelse för både Dublin, Irland och Skandinaviens utveckling och välfärd - är mycket intressant och förtjänar en egen artikel. Nu åter till Dublin och Irland.

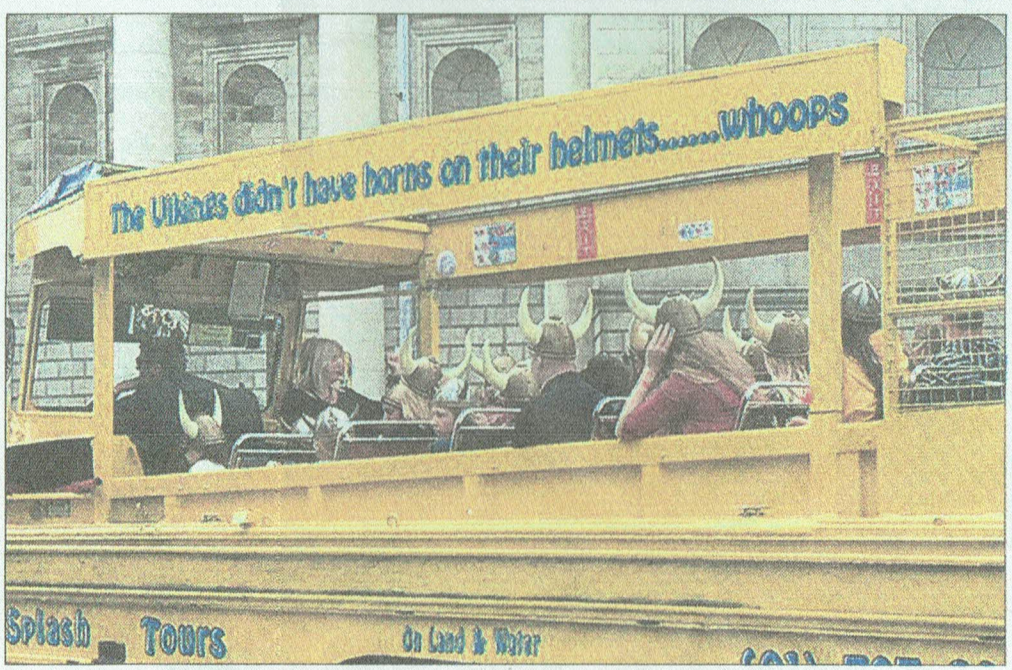

Vikingar är en stor turistgrej i Dublin.

Foto: Göran Värmby

Irland – en självständig stat

Irland – fortfarande med två språk: irish och engelska - blev en självständig stat först 1949 efter hundratals år under brittiskt styre. Nordirland – en sjättedel av ön - längst uppe i nordost är en region med visst självstyre inom det brittiska samväldet och som delades från övriga stora Irland 1921. Striderna mellan katoliker och protestanter i Nordirland, IRA:s kamp för en enad irländsk stat är viktiga händelser men leder för långt för att ta upp i denna artikel.

Andra välkända fakta är massvälten under mitten av 1800-talet, när det potatis-beroende Irland fick jätteproblem med sina skördar – vilket orsakade den mycket omfattande emigrationen till USA, Kanada med flera länder. Landet gick med i EU 1973 och blev mindre beroende av Storbritannien. Man avreglerade ekonomin, fick omfattande stöd från EU och blev en "tiger-ekonomi" med en årlig tillväxt på 10 % fram till finanskrisen 2008. Krisen drabbade Irland mycket hårt men landet har nu återhämtat sig.

Ett intressant jordbruksland

Jordbruket i Irland, som i huvudsak drivs som familjejordbruk, spelar en större roll än i de flesta andra västeuropeiska länder. Två tredjedelar av landytan är uppodlad och används som betesmark.

8,4 % av alla yrkesarbetande är sysselsatta inom lantbruket. Jordbrukssektorn står för ca 7-8 % av BNP och exportandelen för 10-11 % av BNP. Det finns 140 000 lantbruk med en medelstorlek för en gård på 32,5 hektar. Sammanlagt finns det 3 gånger så många djur (nötkreatur, lamm och grisar) som människor.

Jag blir imponerad av inställningen till jordbruk i Irland. Regeringen verkar stötta utvecklingen till 100%. Det finns ingen politisk oenighet. Under finanskrisen 2009 identifierade man jordbrukssektorn som mycket viktig. Den är landets största produktionsgren enligt en rapport jag tar del av – och ger störst bidrag till BNP. Tidigare såg man ner på jordbruket, nu är det en "het" sektor. Målen som är satta i regeringens och landets strategi till år 2025 är att öka exportvärdet med 85 % och skapa 23 000 nya jobb i livsmedelssektorn. Bland strategierna kan noteras "hållbarhet", "carbon footprint", det gemensamma varumärket "Origin Green", marknadskunnande, efterfrågedrivet, forskning m m.

Man exporterar redan till 175 länder men har ändå ett mål att komma in på nya marknader i Mellanöstern, Kina och Afrika. Således en helt annan situation och inställning jämfört med Sverige.

Emigrationen från Irland

Tillbringar några timmar på Emigrant Museum. Irland har varit ett land och är fort-

Att komma till Irland är som att förflytta sig ett antal decennier bakåt i tiden, dock på ett mycket positivt sätt. Kolla bara här hur de många cyklisterna trampar iväg utan hjälm. Just det kanske inte är så positivt men man märker hur otroligt politiskt korrekta vi blivit i Sverige senare år. Ju längre ut på landet – desto skönare och mer avslappad stil.

Foto: Göran Värmby

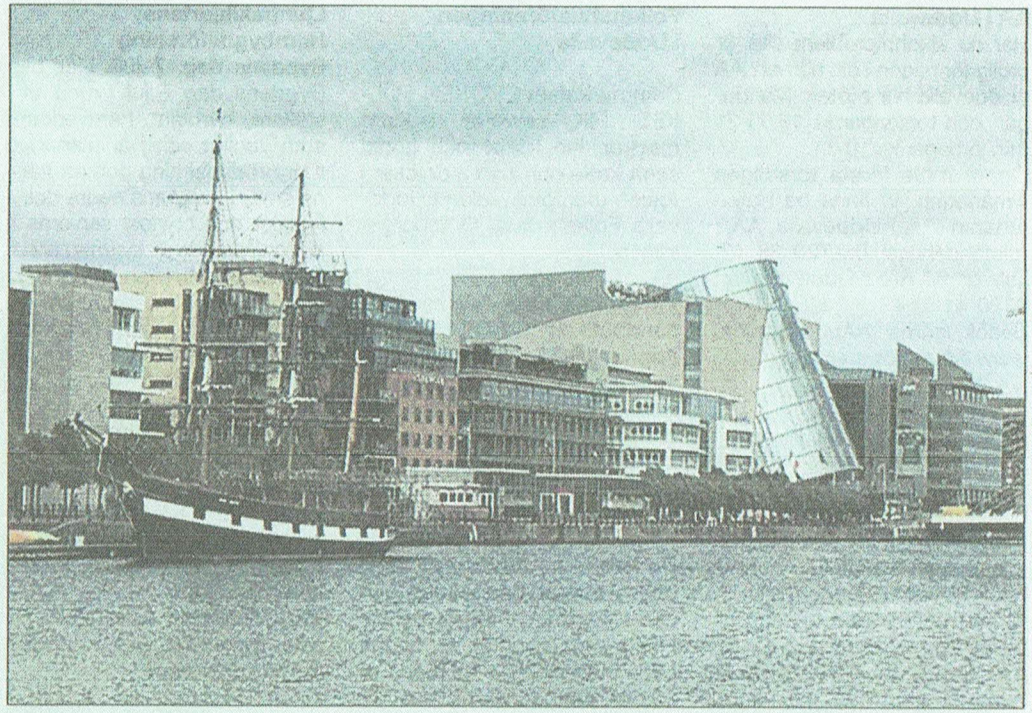

Dublin - kontrasternas stad, ut mot hamnområdet: fräcka spännande byggnader vs gamla trökiga bostadshus inne i centrum längs Liffey River. Jeanie Johnston heter fartyget – en tremastare, kusin till Ostindiefararen.

Foto Göran Värmby

har varit ett land och är fortfarande ett land, från vilket man emigrerar för att söka sig ett bättre liv någon annanstans. De måste ha något slags rekord. Ca 70 miljoner människor runtom i världen är irländare eller har rötter i Irland får jag reda på. Bara i USA finns ca 33 miljoner irländare. 22 av USA´s presidenter – med John F Kennedy som främsta exempel - har irländskt ursprung, mängder av filmstjärnor, artister, boxare med flera kommer från Irland.

Alla utom Ringo Starr i Beatles har irländska rötter. Här i Sverige skryter vi visserligen rätt mycket om våra fantastiska entreprenörer, idrottsstjärnor, författare och artister, men det skulle vara intressant med en redovisning av hur många i världen som har svenskt ursprung.

Hårdföra irländare

I samtal med ett antal irländare får jag en bild av ett ganska luttrat, tåligt och hårdfört folk, vana vid kriser och att ta saker i egna händer. Men även väldigt trevliga och varma människor. En taxichaufför berättar att om terrorattacker skulle ske i Irland skulle folk gå man ur huse och politiker skulle vidta extremt hårda åtgärder. Men samtidigt säger han att det inte är troligt att IS eller andra terrorister ger sig på det irländska samhället eftersom de har någon slags respekt för landet på grund av att IRA – Irländska Republikanska Armén - lärt upp många av al Qaidas och andra organisationers terrorister. När jag tänker på irländare har jag svårt för att förstå hur engelsmännen har lyckats hunsa och förtrycka dom i så många år. Men IRA då? När jag går in och läser på Wikipedia om IRA så ser jag att de startade sin s k terrorverksamhet redan 1913 – eller kanske vi istället ska säga frihetskamp, de ville ju egentligen "bara" "säkra och upprätthålla Irlands befolknings rättigheter och skyldigheter".

Så här efteråt kan man undra med vilken rätt engelsmännen höll irländarna i herrans tukt och förmaning och nödvändigtvis skulle bestämma över dom? I vilket fall får jag mersmak att ta reda på mer om detta intressanta land. Skulle vara intressant att intervjua – under någorlunda fria former – personer inom politik och näringsliv.

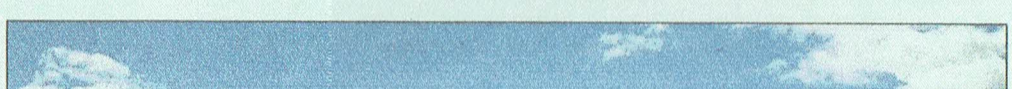

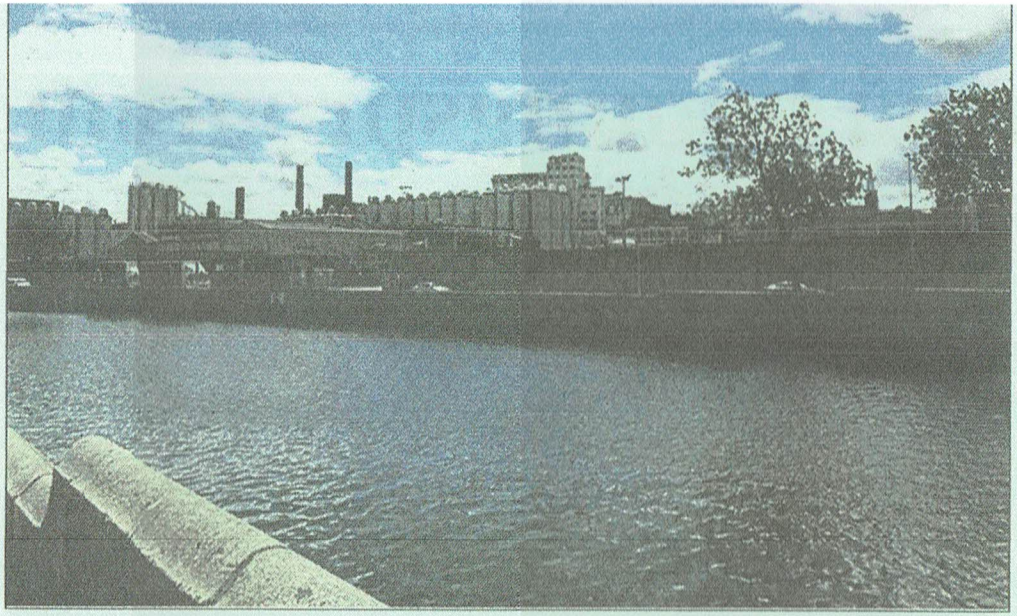

Nästan mitt inne i Dublin ligger fortfarande ett av världens största öl-bryggerier och mest kända varumärken – Guinness. Företaget som grundades 1759 av Arthur Guinness ägs idag – efter 6 generationer med familjen Guinness som operatör och ägare - av ett globalt kinesiskt företag. Tillverkning på licens sker i ett 30-tal länder. Det mörka "kraftiga" ölet tillverkas och är mycket populärt i några afrikanska länder. Guinness Rekordbok ges ut av företaget alltsedan 1955. Jag besöker Guinness Warehouse, som ligger strax intill fabriken, ett av Irlands populäraste turistmål med ca 1,5 milj besökare/år. Bill Clinton, Obama, Drottningen av England har varit här. Muséet slår det mesta i modernitet, pedagogik och professionalitet av liknande slag. Ca 300 personer jobbar här, troligen bra business. Ingen kan svara på hur många som jobbar i själva fabriken.

Foto: Göran Värmby

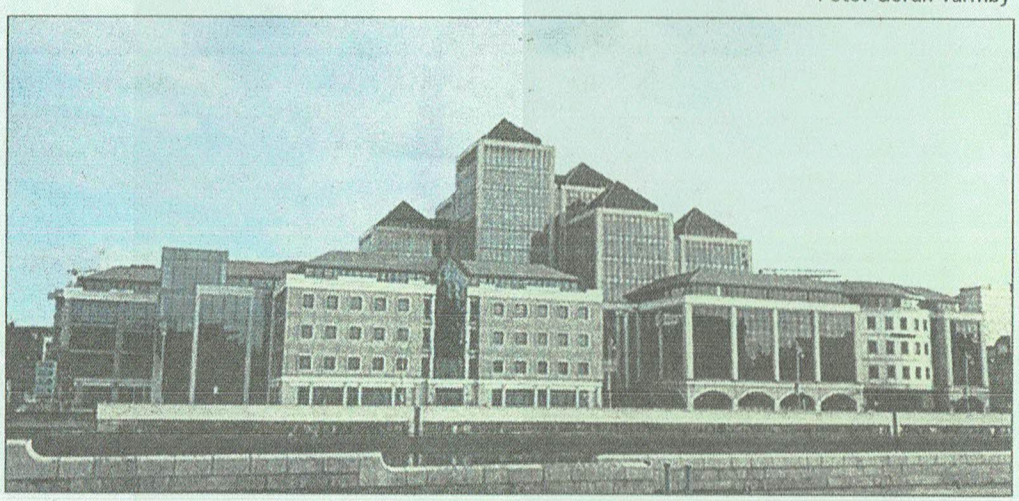

Gigantiska bankpalats talar sitt eget språk vilka som har den ekonomiska makten, tyvärr även på Irland. Diskretion, inga skyltar, låga skatter, BNP i Irland är jättehög, näst högst i världen, men räknar du bort de globala företagens omsättning så blir det inte alls lika imponerande BNP per invånare, fortfarande bra men på sjunde plats (brutto-nationalinkomst per person).

Det klassiska Temple Bar Area i Dublin den 16 juni 2018 kl 16:01. Fullt med folk, ett hålligång med irländsk musik utan like, öl, glada människor och turister en masse.

Foto Göran Värmby

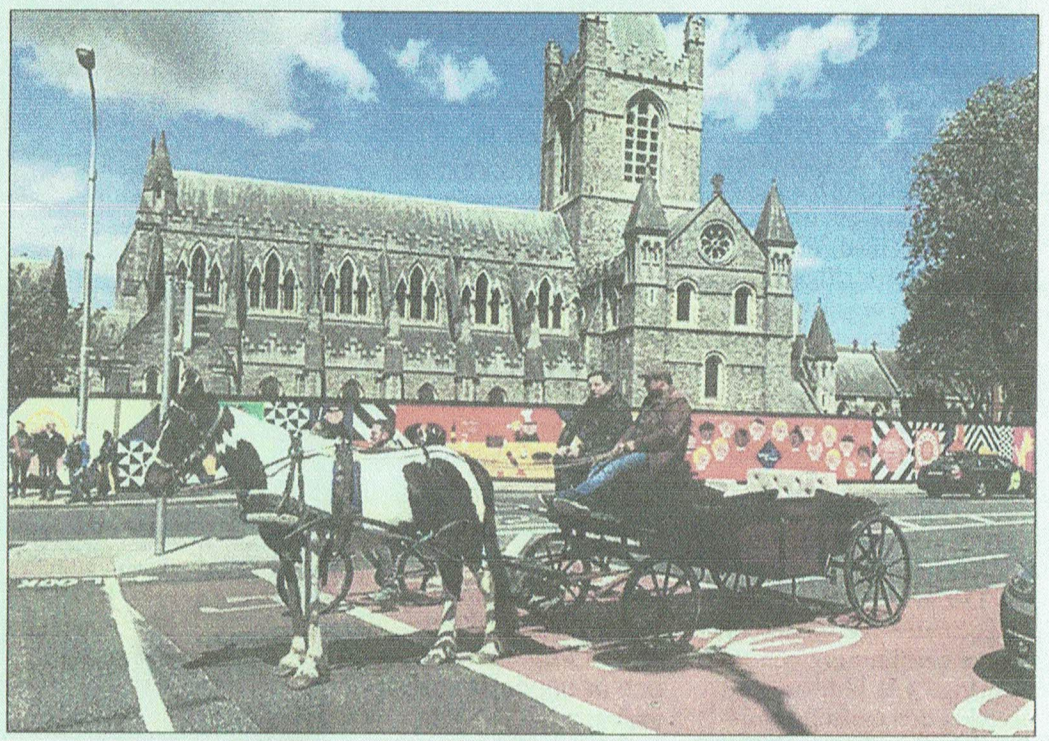

En hel del häst-ekipage i Dublin, trevligt och turistvänligt. I bakgrunden Christ Church Cathedral, ursprungligen byggd 1038 av den danske vikingakungen Sitric Silkenbeard. Jämte S:t Patricks Cathedral en av de äldsta byggnaderna på Irland. Religion är viktigt i Irland. Ca 80 % av befolkningen är katoliker, 4 % protestanter.